

Представлені результати є частиною комплексного дослідження, присвяченого оцінці і аналізу забрудненості повітряного басейну регіонів Північно-Західного Причорномор'я завислими речовинами.

Список використаних джерел:

1. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> (дата звернення: 25.07.2020).
2. Сталій розвиток регіонів України. URL: http://nung.edu.ua/files/attachments/stalyy_rozvytok_reghioniv_ukrayiny.pdf (дата звернення: 07.06.2020).
3. Оліферчук Б.О., Чугай А.В. Аналіз забруднення повітряного басейну м. Одеса сажею : *Тези Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Сталій розвиток країни в рамках Європейської інтеграції»*. Житомир : ДУ «Житомирська політехніка», 2019. С. 55.

Стефурак О.М.

технік-лаборант;

Корчемлюк М.В.

кандидат технічних наук, завідувач лабораторією;

Хром'янчук Н.Я.

молодший науковий співробітник;

Кравчинський Р.Л.

провідний науковий співробітник;

Мотрук М.В.

науковий співробітник,

Карпатський національний природний парк

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ХІМІЧНОГО СКЛАДУ ТА ЯКОСТІ ВОДИ ВЕРХІВ'Я Р. ПРУТ У 2020 РОЦІ

Актуальність питання. Моніторинг хімічного складу поверхневих водних тіл та визначення їх екологічного стану є невід'ємною частиною реалізації цільових програм у сфері водної політики відповідно до світових нормативів і Водної рамкової директиви ЄС зокрема [1].

Верхів'я р. Прут – один із найцікавіших об'єктів Карпатського регіону у економічному, туристично-рекреаційному, науковому та інших аспектах. Більша частина території досліджень знаходиться в межах Карпатського національного природного парку. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2011 року № 147-р, витоки р. Прут (загальна площа 4935,44 га) було включено до переліку водно-болотних угідь міжнародного значення. Таким чином, до вивчення верхів'я Прута проявляється значний інтерес не лише з боку держави, а й міжнародної спільноти.

Методика досліджень. Вивченням хімічного складу та водних ресурсів верхньої ділянки басейну р. Прут займались спорадично фахівці Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича (Ющенко Ю.С.), Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, Львівського національного університету ім. І. Франка (Клапчук В.М., Ковальчук І.П.) та ін., вчені різних науково-дослідних інститутів, зокрема Національної академії наук України [6; 8].

Сьогодні найбільш ґрунтовно вивченням хімічного складу і якості води верхів'я Пруту займаються фахівці Карпатського національного природного парку [2; 3; 4].

Спостереження за хімічним складом води верхів'я р. Пруту у 2020 році проводились у контрольних створах вище і нижче скидів стічних вод : навчально-спортивної бази «Заросляк» (створи № 1-2); санаторію «Гірське повітря» (створи 3-4, смт Ворохта), санаторію МВС «Кремінці» (створи 5-6, с. Татарів), Яремчанського ВУВКГ (створи 7-8) та у гирлі приток – Прутець-Чемигівський, Мересний, Кісний, Жонка (створи 9-12).

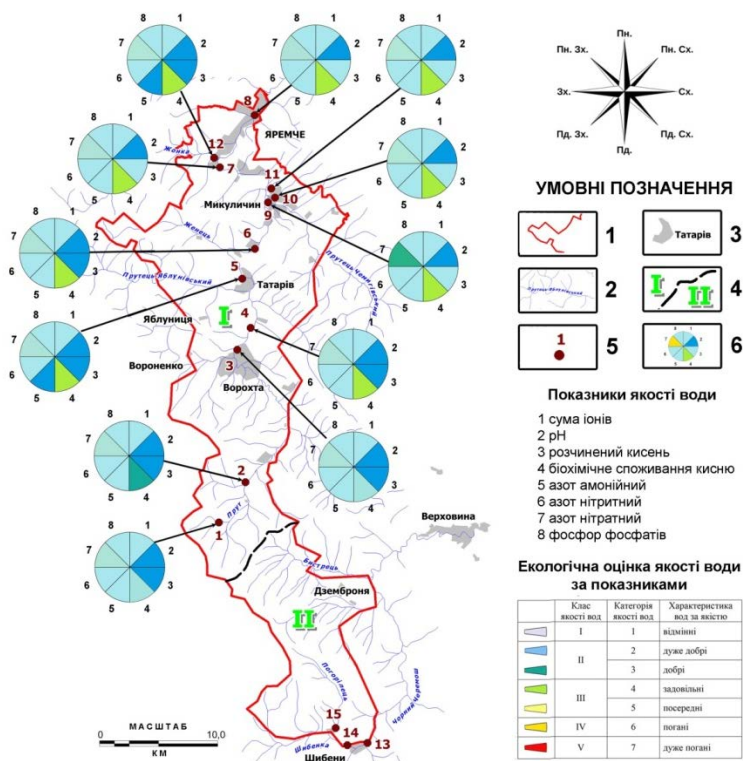
Оперативне визначення вмісту у воді деяких фізико-хімічних показників (мінералізація, температура, величина водневого показника, вміст нітратів та концентрація розчиненого кисню) проводилось у польових умовах за допомогою портативних вимірювальних приладів. Більш детальніший аналіз проводився у лабораторних умовах.

Екологічна класифікація води проводилась відповідно до «Методика екологічної оцінки якості поверхневих вод за відповідними категоріями» [5].

Результати досліджень та їх обговорення. За результатами досліджень 2020 року виявлено, що *вміст головних іонів* у воді р. Прут та її притоках коливався у межах 50-170 мг/дм³, тому відповідно детальної класифікації М.С. Гуревича і Н.І. Толстіхіна (1961) за величиною мінералізації характеризувалася як дуже прісна і нормально

прісна. Найменші сезонні коливання мінералізації води спостерігались на р. Жонка ($55-81 \text{ мг/дм}^3$). За даним показником усі води відносились до I класу I категорії якості (відмінні за станом і дуже чисті за ступенем забрудненості).

За величиною водневого показника (рН) у 2020 р. вода р. Прут змінювалась (відповідно класифікації) у різні сезони від слабо кислих до сильно лужних. При цьому показник рН на колювався у межах від 6,2 (III клас 5 категорія якості – посередні за станом та помірно забруднені за ступенем чистоти) до 8,6 (IV клас 6 категорія якості – погані за станом та брудні за ступенем чистоти). Проте, за середньорічними даними вода була доброю за станом та дуже чистою за ступенем забрудненості (рис. 1).

Рис. 1. Екологічна оцінка якості води річок верхів'я Прута за середньорічними показниками у 2020 році

Кисневий режим річок на території досліджень характеризувався відносно добрими показниками. Вміст розчиненого у воді кисню коливався в межах 7,1-9,5 мг/дм³, що відповідало I-II класу якості (відмінні та добрі за станом) 1-3 категорії (дуже чисті та досить чисті за ступенем забрудненості). Лише в окремі періоди вміст розчиненого у воді кисню опускався до рівня 5,9-6,9 мг/дм³ (літньо-осінній меженний період). У цей час вода відносились до III класу 4-5 категорії якості і характеризувалась як задовільні і посередні за станом та слабко і помірно забруднені за ступенем чистоти.

Серед інших забруднюючих компонентів води р. Прут та приток слід виділити *нітратні іони та амонійного азоту*. За їх вмістом вода характеризувалась відносно добрим станом, проте в окремі періоди відповідала III-IV класам якості (задовільні та погані за станом) у всіх створах.

Традиційно, погіршення екологічного стану р. Прут спостерігалось у створах нижче скидів стічних вод. В цілому, порівнюючи із попереднім роком [4] якість води стала помітно кращою.

Значний вплив на формування хімічного складу та якості води здійснив паводок 23 червня 2020 року (рис. 2). У цей періоду воді виявлено високий вміст гумінових кислот, подекуди підвищена мінералізація води (200 мг/дм³), низький рівень рН (6,4 що пов'язано із кислотним характером опадів).

Рис. 2. Проходження паводку на р. Прут 23 червня 2020 р.
(м. Яремче, створ гідрологічного поста
Управління гідрометеорології ДСНС України)

Список використаних джерел:

1. Директива 2000/60/ЄС Європейського парламенту і Ради «Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики» від 23.10.2000 р.
2. Карпатський національний природний парк: монографія / За ред. Приходька М.М., Киселюка О.І., Яворського А.І. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2009. – 627 с.
3. Корчемлюк М.В. Особливості формування хімічного складу води верхів'я р. Прут у 2018 році // Корчемлюк М.В., Кравчинський Р.Л., Стефурак О.М., Мотрук М.В // «Функціонування природоохоронних територій в сучасних умовах» (18-20 вересня 2019 р.): тези доп. – 2019.
4. Літопис природи. Книга XXXIV. Яремче: Карпатський національний природний парк, 2020. – 294 с.
5. Методика екологічної оцінки якості поверхневих вод за відповідними категоріями / [Романенко В.Д., Жукинський В.М., Оксіук О.П. та ін.]. – К.: Символ-Т, 1998. – 28 с.
6. Полищук В.В. Биogeографические аспекты изучения водоемов бассейна Дуная в пределах СССР / В. В. Полищук, И. Г. Гарасевич ; АН УССР. Отд-ние географии Ин-та геофизики им. С.И. Субботина. – К.: Наук. думка, 1986. – 211 с.
7. Про погодження надання водно-болотним угіддям статусу водно-болотних угідь міжнародного значення // Офіційний вісник України, 2011, № 14. – С. 64.
8. Ресурсы поверхностных вод СССР. Том 06. Украина и Молдавия. Выпуск 1. Западная Украина и Молдавия / Под ред. Каганера М.С. – Л.: Гидрометиз, 1978. – 491 с.
9. Korchemlyuk M. Anthropogenic influence from point and diffuse sources of pollution in the Upper Prut River basin / M. Korchemlyuk, L. Arkhipova, R.L. Kravchynskyi, J.D. Mykhailiuk // Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu. 2019. № 1. P. 125–131.